

*Коровайченко Н.Ю., кандидат економічних наук,
доцент кафедри світового господарства
і міжнародної економічної інтеграції
Українського державного університету
фінансів та міжнародної торгівлі*

*Шевченко Л.В., старший викладач кафедри міжнародних фінансів
Українського державного університету
фінансів та міжнародної торгівлі*

ВПЛИВ ВНУТРІШНІХ ТА ЗОВНІШНІХ ШОКІВ НА РОЗВИТОК ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З ФРН

***Анотація.** У статті розглянуто динаміку та структуру торгівлі України з ФРН з метою дослідження механізму поширення криз через зовнішньоторговельні зв'язки між країнами. Зроблено дослідження закономірностей поширення локальних кризових явищ до регіонального рівня. Проаналізовано вплив глобальної фінансово-економічної кризи на економіку України. Зроблено порівняння цього впливу на економіки України та ФРН. Здійснено оцінку відновлення темпів зростання ВВП в економіках України та ФРН у посткризових роках. На основі аналізу структури експорту та імпорту України у торгівлі з ФРН показано, що асиметрія структури українсько-німецької двосторонньої торгівлі продовжує зберігатися. Використано гравітаційну модель для визначення ступеня впливу кризових явищ на національну економіку та двосторонню торгівлю. Запропоновано підходи до визначення впливу кризових явищ у національній та зарубіжній економіці на розвиток двосторонньої торгівлі.*

***Ключові слова:** економічна криза, міжнародна торгівля, внутрішні та зовнішні шоки.*

Постановка проблеми. В умовах існування світового господарства як цілісної системи важливим є дослідження закономірностей поширення локальних кризових явищ до регіонального рівня та можливостей усунення наслідків їхньої дії. Одним із каналів такого поширення є міжнародні торговельні зв'язки. Залежно від рівня економічного розвитку країни, структури двосторонньої торгівлі та питомої ваги країни-торговельного партнера, «кризова інфекція» матиме різну швидкість передавання та інтенсивність. Дослідження цього явища доцільно здійснювати на прикладі двосторонньої торгівлі України з ФРН, оскільки її асиметрія дозволяє прослідкувати різні варіанти такого впливу. Крім того, ФРН є для України важливим партнером з економічного співробітництва не тільки у міжнародній торгівлі. Зокрема у інвестиційному співробітництві інтереси німецьких інвесторів спрямовані на енергетику, металургійний сектор, комунальну інфраструктуру. Залишається актуальним співробітництво німецьких компаній з українськими щодо розробки наявного ресурсного потенціалу України.

Метою статті є розроблення підходів визначення впливу кризових явищ у національній та зарубіжній економіці на розвиток економіки країни-торговельного партнера при двосторонній торгівлі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема поширення криз через зовнішньоторговельні зв'язки між країнами та визначення ступеня впливу кризових явищ в національній економіці на міжнародну торгівлю присвячена велика кількість праць вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема першій проблемі присвячено роботи Л. Ніла і М. Вейденмайера [1], Ч. Ху і К. Каса, [2], Р. Гліка та Е. Роуза [3]. Водночас, в даних роботах не досліджується

ступінь впливу кризових явищ в економіці розвинутої країни на економіку країни з більш низьким рівнем розвитку через двосторонню торгівлю та можливість зворотного зв'язку. Така спроба зроблена у роботі [4], але підходи до вирішення проблеми, використані в ній, потребують удосконалення щодо аналізованих показників. Багато наукових праць присвячені дослідженню українсько-німецьких торговельних відносин. С. В. Кондратюк та К. А. Фліссак розглядають проблеми, що виникають у двосторонніх відносинах, в тому числі, в умовах розгортання фінансово-економічної кризи, але при цьому не використовується математичний апарат для виявлення прогнозних тенденцій [5, 6]. Водночас математичне моделювання використовує З. Я. Щербата для аналізу зовнішньої торгівлі України з КНР [7] та Л. М. Садула для визначення потенційного рівня зовнішньої торгівлі між Україною та ФРН [8]. Разом з тим недостатньо виокремлено основні чинники, що впливають на перспективи українсько-німецьких торговельних відносин.

Виклад основного матеріалу. Протягом 2013-2015 років економічні відносини України з ФРН продовжують розвиватися з урахуванням взаємних інтересів обох держав і при цьому зазнають впливу різноманітних факторів нециклічного характеру: підписання Угоди про асоціацію з ЄС та погіршення стану української економіки. Так рівень промислового виробництва за підсумками 2014 року скоротився на 11,7%. Індекс промислової продукції становив за підсумками січня–квітня 2015 року – 78,5% [9]. За попередньою оцінкою Національного банку України реальний ВВП у I кварталі 2015 року в річному вимірі знизився на 17,6% [10]. В економіці ФРН, навпаки, протягом 2013-2014 років спостерігаються позитивні зміни. Зростання ВВП ФРН за вказаний період складало 2,16% та 3,35%. Рівень промислового виробництва також зростає кожний квартал протягом останніх років на 5-6% [11]. Водночас темпи зростання економіки ФРН не повернулися до докризового рівня (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка валового внутрішнього продукту України та ФРН, % до попереднього року

Рік	ВВП ФРН	ВВП України
2004	6,5	15,1
2005	5,1	6,2
2006	8,7	10,3
2007	5,5	11,1
2008	3,7	5,2
2009	-2,4	-15,0
2010	3,4	6,0
2011	6,4	7,4
2012	1,7	2,0
2013	1,1	3,4
2014	1,5	-6,8

Джерело: розраховано у відсотках за даними [11].

Дані таблиці 1 свідчать про більш значний вплив глобальної фінансово-економічної кризи на економіку України, порівняно з ФРН. Динаміка ж посткризових років свідчить про те, що відновлення темпів зростання ВВП відбувалося приблизно на одному рівні, незважаючи на їх різний обсяг та структуру. За результатами 2014 року можна визначити дію внутрішніх шоків, що мали місце в українській економіці, починаючи з 2013 року, причому їхній вплив на двосторонню торгівлю перевершив позитивний ефект від помірнього зростання економіки країни-торговельного партнера з більш високим рівнем економічного розвитку (табл. 2).

Динаміка торгівлі товарами та послугами між Україною і ФРН

Рік	Експорт України до ФРН, % до попереднього року	Імпорт України з ФРН, % до попереднього року	Частка України в зовнішньоторговельному обігу ФРН, % до загального обсягу	Частка ФРН в зовнішньоторговельному обігу України, % до загального обсягу
2004	27,8	15,1	0,28	7,56
2005	7,5	21,8	0,26	6,63
2006	18,8	35,1	0,27	6,65
2007	15,3	19,9	0,31	6,80
2008	3,7	9,8	0,33	5,90
2009	-28,8	-45,2	0,24	5,99
2010	27,4	23,9	0,26	5,44
2011	18,7	21,5	0,25	5,45
2012	-17,4	7,5	0,35	5,43
2013	6,5	-6,5	0,34	6,01
2014	1,4	-33,1	0,24	6,45

Джерело: розраховано за даними [12;13].

За динамікою двосторонньої торгівлі можна зробити висновок про те, що вплив зовнішніх (глобальна фінансово-економічна криза 2008 року) та внутрішніх (кризові явища в Україні 2013-2014 років) чинників на темпи приросту експорту та імпорту України з ФРН проявляється дуже швидко – відповідні показники набувають від'ємних значень уже через рік.

Асиметрія структури двосторонньої торгівлі продовжує зберігатися і у досліджуваному періоді (табл. 3).

Структура торгівлі товарами між Україною і ФРН у 2014 р.

Продукція	Частка в українському експорті, % до загального обсягу	Частка в українському імпорті, % до загального обсягу
Машинобудування	29	21
Сільського господарства	15	9
Металургійної промисловості	14	-
Текстильної промисловості	14	3
Мінеральної сировини	7	-
Хімічної промисловості	8	19
Деревообробної промисловості	6	-
Транспортні засоби	1,5	9
Полімерні матеріали	-	9
Недорогоцінні метали	-	5
Енергоносії	-	15

Джерело: розраховано за даними [12;13].

За Україною зберігається роль посередника в енергетичній співпраці з Німеччиною. Майже весь обсяг газу, що постачається до ФРН, проходить через газотранспортну систему України.

Для визначення ступеня впливу кризових явищ в економіці країни-торговельного партнера на національну економіку та двосторонню торгівлю доцільно використати гравітаційну модель.

В узагальненому вигляді така модель являє собою [7]:

$$\ln(F_{ij}) = \beta_0 + \beta_1 \ln(M_i) + \beta_2 \ln(M_j) - \beta_3 \ln(D_{ij}) + \epsilon_{ij} \quad (1)$$

де : F_{ij} – обсяг торгівлі між і-тою та j-тою країнами;

M_i – ВВП і-тої країни;

M_j – ВВП j- тої країни;

D_{ij} – відстань між і-тою та j-тою країнами;

$\beta_0, \beta_1, \beta_2, \beta_3$ – коефіцієнти при змінних;

ϵ_{ij} – похибка.

Це можливо, оскільки такий вплив відображається на величині ВВП країни, який в даній моделі є одним з основних показників. За допомогою цієї моделі були описані майбутні тренди у торговельних відносинах між Україною та КНР, а також Україною та ФРН [4; 7; 8]. При цьому у роботі [4] вплив кризових явищ в обох економіках на двосторонню торгівлю розглядається через зміну динаміки ВНД. Використання цього показника замість ВВП дозволяє отримати більш повну інформацію щодо первинних доходів, отриманих резидентами країни за певний період, як в межах національної території, так і за кордоном, за вирахуванням доходів, переданих за кордон. У якісному відношенні відмінності між ВНД і ВВП полягають у тому, що ВВП являє собою обсяг кінцевих товарів і послуг, а ВНД – потік первинних доходів, отриманих резидентами даної країни внаслідок їх участі у створенні ВВП даної країни і ВВП інших країн [11]. Водночас, через структуру даного показника, його використання для вимірювання впливу кризових явищ в економіці на двосторонню торгівлю ускладнює вирішення цього завдання через залучення додаткових факторів, а саме – тенденцій у сфері міжнародного руху капіталу. Тому для вирішення завдань даного дослідження використано дані щодо ВВП України та ФРН, розрахованого у міжнародних доларах (табл. 1). Міжнародний долар – умовна розрахункова грошова одиниця, що застосовується при порівнянні макроекономічних показників країн світу. Обчислюється діленням одиниці валюти відповідної країни на розрахунковий показник паритету купівельної спроможності, яку долар мав у Сполучених Штатах Америки в обумовлений час. Основою такого підходу служить концепція взаємозв'язку паритетів купівельної спроможності валют і міжнародних середніх цін на предмети споживання [11].

Для вимірювання відстані між країнами в даній моделі обирають різні показники, в залежності від завдань та фактологічної бази дослідження. Це може бути як географічна відстань, так і витрати на перевезення вантажів або рівень закритості внутрішніх ринків країн для імпорту товарів одна одної за допомогою протекціоністських інструментів. В даному випадку в якості показника D_{ij} (формула 1) обрано світові середньорічні ціни на нафту (табл.4), оскільки їхні коливання змінюють вартість перевезень.

Світові середньорічні ціни на нафту

Рік	В цінах поточного року, дол. США за барель
2004	37,9
2005	55,1
2006	66,0
2007	72,7
2008	98,4
2009	62,8
2010	80,2
2011	110,9
2012	109,5
2013	108,8
2014	99,5

Джерело: розраховано за даними [14].

За розрахунками на основі даних Світового банку та Євростату визначено коефіцієнти кореляції та детермінації між обсягом двосторонньої торгівлі і ВВП ФРН та України та показником «відстані» між країнами (табл.5).

Таблиця 5

Коефіцієнти кореляції та детермінації між обсягом двосторонньої торгівлі та ВВП ФРН і України

Чинник	Обсяг двосторонньої торгівлі	
	R	R ²
ВВП ФРН (X ₁)	0,942467	0,888245
ВВП України (X ₂)	0,974915106	0,950459464
Середня світова ціна на нафту (X ₃)	0,965798	0,932765

Джерело: розраховано за даними [11; 12; 14].

Оціночні коефіцієнти регресійної моделі наведені у табл. 6 розраховано за методом найменших квадратів з використанням програмного пакету Microsoft Excel. Перевірка за критерієм Фішера показала, що модель є адекватною.

Таблиця 6

Оціночні коефіцієнти регресійної моделі

Коефіцієнт β	Значення
β_0	1,4807
β_1 (змінна X ₁)	0,0026
β_2 (змінна X ₂)	0,0252
β_3 (змінна X ₃)	0,0562

Джерело: розраховано за даними [11; 12; 14].

За прогнозами Світового банку зниження ВВП України в 2015 році складе до 2,3%, середня ціна на нафту за песимістичним сценарієм – 65 дол. США за барель, а приріст ВВП ФРН залишиться на рівні 1,5% [15]. Використавши наведену вище модель, можна передбачити, що обсяг взаємної торгівлі за підсумками 2015 року складе близько 4,8 млрд. дол. США, що дорівнює 68,7% від обсягу зовнішньоторговельного обігу між двома країнами за попередній рік.

Доцільно припустити, що для України та ФРН справедливе таке твердження: кризові явища в економіці країн, що торгують між собою, ведуть не тільки безпосередньо до скорочення обсягів двосторонньої торгівлі, а непрямым чином впливають також і на темпи приросту ВВП одна одної. Отже передача зовнішніх шоків відбувається через торговельний канал.

Цей механізм описано у роботах [1; 2; 3]. При цьому такий вплив має асиметричний характер: країна, що мала вищий рівень економічного розвитку до початку кризи (а, відповідно, більший обсяг ВВП, незважаючи на повільніші темпи його приросту), суттєвіше впливає на країну з менш розвинутою економікою. Можна припустити, що цей ефект має місце і у протилежному випадку, тобто позитивна економічна динаміка більш потужної країни-торговельного партнера може сприяти поліпшенню відповідних показників менш розвинутої країни. При цьому дане твердження справджується за умов достатньо інтенсивної взаємної торгівлі протягом тривалого періоду, а також відсутності внутрішніх шоків в економіці країни, що розвивається.

Зважаючи на те, що частка ФРН в зовнішній торгівлі України складає близько 7% можна стверджувати, що трансмісія зовнішніх шоків через торговельний канал в даному випадку, хоча і може мати місце, але не є достатньою для того, щоб бути головним фактором скорочення ВВП України, на відміну від внутрішніх кризових явищ.

Висновки. Таким чином, для визначення впливу кризових явищ у національній та зарубіжній економіці на розвиток економіки країни-торговельного партнера при двосторонній торгівлі є доцільним використання гравітаційної моделі, оскільки, на сьогоднішній день, вона дозволяє найбільш ефективно описувати і прогнозувати торговельні потоки між країнами. Оцінка, проведена на базі даних щодо торгівлі України з ФРН, показала, що її динаміка значною мірою залежить від ВВП України, оскільки частка ФРН у зовнішній торгівлі України значно переважає величину зворотного показника. З тієї ж причини не справджується припущення щодо більш значного впливу кризи в економіці країни з більш високим рівнем розвитку на менш розвинуту. Тобто, криза в економіці ФРН справила, порівняно з іншими чинниками, що знаходяться поза межами сфери двосторонньої торгівлі товарами, несуттєвий вплив на уповільнення темпів росту ВВП в Україні. Що стосується останніх двох років, то можна стверджувати, що рівень негативного впливу внутрішніх шоків перевищив позитивний ефект від помірного зростання економіки ФРН. Отже, за умови, що частка країни-торговельного партнера у вітчизняному зовнішньоторговельному обігу не є значною, при виникненні внутрішніх шоків позитивна динаміка її ВВП не збереже двосторонню торгівлю від скорочення обсягів і не допоможе знівелювати їхню дію. В подальшому можна використати дану модель як основу для більш розширеного дослідження щодо прогнозування розвитку двосторонньої торгівлі України з ФРН та впливу зовнішньоторговельної політики, зокрема запровадження змін у митно-тарифному регулюванні в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Список використаної літератури

1. Neal L. Crises in the Global Economy from Tulips to Today: Contagion and Consequences / Larry Neal, Marc Weidenmier // *///NBER Working Paper*9147, National Bureau of Economic Research, Inc. Conference held May 3-6, 2001. // University of Chicago Press. – 2003. – January. – P. 473-514.
2. Huh, Chan and Kenneth Kasa A Dynamic Model of Export Competition, Policy Coordination and Simultaneous Currency Collapse / Huh, Chan and Kenneth Kasa // Federal Reserve Bank of San Francisco Center for Pacific Basin Studies. Working Paper. – 1999. – № PB97-08. – P.23.
3. Eichengreen B., Rose A. K. Staying A Float When the Wind Shifts: External Factors and Emerging-Market Banking Crises / B. Eichengreen, A. K. Rose // *NBER Working Paper*. – 2001. –

№6370. – Р. 48.

4. Кучеренко В. Р. Аналіз наслідків впливу глобальної фінансово-економічної кризи на стан торгівлі між Україною та ФРН / В. Р. Кучеренко, Л. В. Шевченко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012. – №5. – С. 63-67.

5. Кондратюк С. В. Європейська політика об'єднаної Німеччини / С. В. Кондратюк. – К., Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2008. – 264 с.

6. Фліссак К. А. Коопераційна модель розвитку двосторонніх економічних відносин України і Німеччини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / Костянтин Андрійович Фліссак – Тернопіль, 2008. – 23 с.

7. Щербата З. Я. Застосування гравітаційної моделі при оцінці українсько-китайських економічних зв'язків / Зоряна Ярославівна Щербата // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ : Сб. науч. тр. – ДонНУ, РФ НИСИ, 2009. – С. 376-380.

8. Садула Л. М. Зовнішньоторговельна політика ФРН (національний та наднаціональний рівні формування і реалізації): дис. ... канд. екон. наук: 08.05.01 / Любомира Миколаївна Садула. – Львів, 2006. – 198 с.

9. Соціально-економічне становище України / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>

10. Макроекономічний та монетарний огляд Національного банку України / Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua/>

11. GDP PPP current international dollars [Electronic Resource] – Mode of access: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD?page=3>

12. EU trade by HS2-HS4 [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

13. Географічна структура зовнішньої торгівлі України / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>

14. Energy [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.bloomberg.com>

15. Світовий банк погіршив прогноз по ВВП України на 2015 рік. – Режим доступу: http://dt.ua/ECONOMICS/svitoviy-bank-pogirshiv-prognoz-po-vvp-ukrayini-na-2015-161204_.html

*Korovaichenko N.Iu. Ph.D. in international Economy,
Associate Professor of World Economy and
International Economic Integration Department*

*Shevchenko I.V. Senior Teacher of International Finance Department
Ukrainian State University of Finance and International Trade*

THE INFLUENCE OF INTERNAL AND EXTERNAL SHOCKS ON THE TRADE BETWEEN UKRAINE AND FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY

Abstract. *The article considers dynamics and structure of trade of Ukraine with Germany with a research objective of the mechanism of distribution of crises through foreign economic relations between the countries. Research of laws of distribution of the local crisis phenomena to regional level is conducted. Influence of global financial and economic crisis on economy of Ukraine is analysed. Comparison of this influence on economy of Ukraine and Germany is spent. The estimation of restoration of rates of increase of gross national product in economy of Ukraine and Germany in postcrisis years is made. On the basis of the analysis of structure of export and import of Ukraine in trade from Germany it is shown that asymmetry of structure of Ukrainian-German bilateral*

trade continues to remain. It is used gravitational model for definition of degree of influence of the crisis phenomena on national economy and bilateral trade. It is offered approaches to definition of influence of the crisis phenomena in national and foreign economy on development of bilateral trade.

Keywords: economic crisis, international trade, internal and external shocks.

References

1. Neal L. Crises in the Global Economy from Tulips to Today: Contagion and Consequences / Larry Neal, Marc Weidenmier // NBER Working Papers 9147, National Bureau of Economic Research, Inc. Conference held May 3-6, 2001. // University of Chicago Press. – 2003. – January. – P. 473-514.
2. Huh, Chan and Kenneth Kasa A Dynamic Model of Export Competition, Policy Coordination and Simultaneous Currency Collapse / Huh, Chan and Kenneth Kasa // Federal Reserve Bank of San Francisco Center for Pacific Basin Studies. Working Paper. – 1999. – № PB97-08. – P.23.
3. Eichengreen B., Rose A. K. Staying A Float When the Wind Shifts: External Factors and Emerging-Market Banking Crises / B. Eichengreen, A. K. Rose // NBER Working Paper. – 2001. – №6370. – P. 48.
4. Kucherenko V. R. Analiz naslidkiv vplyvu hlobalnoi finansovo-ekonomichnoi kryzy na stan torhivli mizh Ukrainoiu ta FRN / Viktor Romanovych Kucherenko, Liliia Viktorivna Shevchenko // Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo. – 2012. – №5 – С. 63-67.
5. Kondratiuk S. V. Yevropeiska polityka ob'iednanoi Nimechchyny / Serhii Volodymyrovych Kondratiuk. – K., 2008. – 264 с.
6. Flissak K. A. Kooperatsiina model rozvytku dvostoronnikh ekonomichnykh vidnosyn Ukrainy i Nimechchyny: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk: spets. 08.00.02 «Svitove gospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny» / Kostiantyn Andriiovych Flissak – Ternopil, 2008. – 23 с.
7. Shcherbata Z. Ia. Zastosuvannia hravitatsiinoi modeli pry otsyntsi ukraino-kytayskykh ekonomichnykh zv'iazkiv / Zoriana Yaroslavivna Shcherbata // Проблемы в перспективе развития сотрудничества между странамы Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества у HUAM : sb. nauch. tr. – DonNU, RF NYSY, 2009. – С. 376-380.
8. Sadula L. M. Zovnishnotorhovelna polityka FRN (natsionalnyi ta nadnatsionalnyi rivni formuvannia i realizatsii): dys. ... kand. ekon. nauk: 08.05.01 / Liubomyra Mykolaivna Sadula. – Lviv, 2006. – 198 с.
9. Sotsialno-ekonomichne stanovyshche Ukrainy / Ofitsiinyi sait derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ukrstat.gov.ua/>
10. Makroekonomichni ta monetarnyi ohliad Natsionalnoho banku Ukrainy / Ofitsiinyi sait NBU [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://bank.gov.ua/>
11. GDP PPP current international dollars [Electronic Resource] – Mode of access: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD?page=3>
12. EU trade by HS2-HS4 [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
13. Heohrafichna struktura zovnishnoi torhivli Ukrainy / Ofitsiinyi sait derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ukrstat.gov.ua/>
14. Energy [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.bloomberg.com>
15. Svitovyi bank pohirshyv prohoz po VVP Ukrainy na 2015 rik - Rezhym dostupu: http://dt.ua/ECONOMICS/svitoviy-bank-pogirshiv-pronoz-po-vvp-ukrayini-na-2015-161204_.html

*Коровайченко Н.Ю., кандидат экономических наук,
доцент кафедры мирового хозяйства
и международной экономической интеграции
Украинского государственного университета
финансов и международной торговли*

*Шевченко Л.В., старший преподаватель кафедры
международных финансов Украинского государственного университета
финансов и международной торговли*

ВЛИЯНИЕ ВНУТРЕННИХ И ВНЕШНИХ ШОКОВ НА РАЗВИТИЕ ТОРГОВЛИ УКРАИНЫ С ФРГ

Аннотация. В статье рассмотрена динамика и структура торговли Украины с ФРГ с целью исследования механизма распространения кризисов через внешнеэкономические связи между странами. Проведено исследование закономерностей распространения локальных кризисных явлений до регионального уровня. Проанализировано влияние глобального финансово-экономического кризиса на экономику Украины. Проведено сравнение этого влияния на экономику Украины и ФРГ. Сделана оценка восстановления темпов роста ВВП в экономиках Украины и ФРГ в посткризисных годах. На основе анализа структуры экспорта и импорта Украины в торговле с ФРГ показано, что асимметрия структуры украинско-немецкой двухсторонней торговли продолжает сохраняться. Использована гравитационную модель для определения степени влияния кризисных явлений на национальную экономику и двухстороннюю торговлю. Предложено подходы к определению влияния кризисных явлений в национальной и зарубежной экономике на развитие двухсторонней торговли.

Ключевые слова: экономический кризис, международная торговля, внутренние и внешние шоки.